

ГЕОГРАФИЯ – GEOGRAPHY

GTAMP 06.71.57

ӨОЖ 796.5

DOI 10.37238/2960-1371.2960-138X.2024.96(4).105

¹Амангелді Ә.А., ²Крыстев В.К., ³Мазбаев О.Б., ⁴Сагатбаев Е.Н.¹Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті КеАҚ,
Астана, Қазақстан²Варна – Экономикалық университеті, Варна, Болгария³Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Астана, Қазақстан⁴Астана халықаралық университеті, Астана, ҚазақстанE-mail: aig.amangeldi@gmail.com, vilianbg@yandex.ru, ordenbek@mail.ru,
sagatbaeve@mail.ru

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АУМАҒЫНДА ТУРИСТІК БАҒЫТТАРДЫ ІЛГЕРІЛЕТУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫН ЗЕРТТЕУ

Аңдатпа. Мақаланың мақсаты Қазақстанның туристік секторындағы қазіргі жағдай туралы толық түсінік беріліп, оның өсуіне әсер ететін маңызды айнымалыларды анықтап және ұзақ мерзімді кеңейту бойынша ұсыныстар беру. Мақалада Қазақстанның туристік орындарын жан-жақты зерттеуді қамтамасыз ету үшін зерттеу сапалық және сандық тәсілдерді біріктіреді. Мазмұнға арналған жарнамалық материалдарды талдау сапалы тәсілдердің құрамдас бөлігі болып табылады. Зерттеудің негізгі қорытындылары Қазақстанның туристік индустриясының өсу мүмкіндіктерін көрсетеді. Оның құрамына Қазақстанның қазіргі туристік инфрақұрылымын бағалау, елдің мәдени және табиғи байлықтарын сараптау, мүмкін болатын тауашалық нарықтарды іздеу және ондағы туристік индустрияға әсер ететін заңдар мен ережелерді зерттеу кіреді. Зерттеудің тұжырымдамасы оның Қазақстан Республикасының ерекше жағдайына назар аударуында жатыр, бұл елдің туристік индустриясын дамытудағы әлеуеті мен қиындықтары туралы ерекше көзқарасты қамтамасыз етеді. Мақала бірнеше көздерден алынған ақпаратты біріктіру, бүгінгі туризмнің жай-күйін мұқият зерттеуді ұсыну және тұрақты өсудің шығармашылық тәсілдерін ұсыну арқылы білім қорын толықтырады.

Кілт сөздер: туристік инфрақұрылым; мәдени көрнекті орындар; экологиялық тұрақтылық; туристік бағыттар; рекреациялық әлеует; мемлекеттік қолдау; туризм индустриясының әсері.

Кіріспе

Қазақстанның әлемдік туристік нарық құрылымына одан әрі интеграциялануын қамтамасыз ету және туризм саласындағы халықаралық ынтымақтастықты нығайту мақсатында Қазақстан республикасы қазіргі уақытта туризмді басым сала ретінде қарастыруда. Осылайша, мемлекет жоғары тиімді

және бәсекеге қабілетті туристік индустрияның пайда болуы үшін қажетті жағдайлар жасауға ниетті. Мемлекет Қазақстанның әлемдік туристік нарық шеңберіне одан әрі интеграциялануын қамтамасыз ету және осы саладағы халықаралық ынтымақтастықты нығайту мақсатында жоғары бәсекеге қабілетті және тиімді туристік секторды дамытудың алғышарттарын белгілеуге ниетті. Қазақстанның әлемдік туристік индустрия шеңберінде одан әрі игерілуіне және туризммен байланысты жаһандық ынтымақтастықты нығайтуға кепілдік беру.

С.Р. Ердаuletovтың пікірінше, туризм жұмысшылардың саяси және идеологиялық тәрбиесінде маңызды рөл атқарады. Өзінің пайда болуынан бастап ішкі туризм әдетте патриоттық қозғалыспен байланысты болды, бұл адамдарға табиғат әлемі, тарихи көрікті жерлер және тарихи орындар туралы білім беру арқылы өз ұлтына деген сүйіспеншілігін дамытуға көмектесті. Халықаралық білім беруді жетілдіру мақсатында туризм коммуникацияны дамытуда, халықаралық байланыстарды нығайтуда және жеке адамдар арасындағы қашықтықты қысқартуда маңызды рөл атқарады.

Е.Н. Павлова туристік бағыттың стандартты анықтамасын ұстанады, ол белгілі бір саяхатшы немесе бүкіл туристік сұраныс сапардың мақсаты ретінде таңдаған белгілі бір әлеуметтік-географиялық аумақ (орын, аудан, мегаполис, ауыл) болып табылады. Онда барлық маңызды мекемелер, ұйымдар, қызмет көрсету және ойын-сауық инфрақұрылымы бар, ол мәдениетті қалыптастыру функциясына назар аударады.

Зерттеу материалдары мен әдістері

Қазақстанның келушілердің мақсаты ретінде көрнекілігі мен тартымды сапасы жағынан орасан зор әлеуеті бар. Қазақстанның бейнесі мен жағдайы керемет ортақ активтері мен көптеген көрікті жерлері бар өнертапқыш ұлт ретінде бейнеленген, олар оны көрікті жерлер үшін тартымды ету үшін жасалуы керек. Келушілер шеңберін жақсарту келушілердің мақсаттарының бәсекеге қабілеттілігіне және туристік ағындардың көлеміне айтарлықтай әсер етеді. Саяхатшылардың мақсаттары туристік сауданың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Мамандар саяхатшылардың мақсаттарын жақсарту аясында субъективті инновациялық өзгеріс орын алатынын мойындайды, бұл, ең алдымен, көрнекі қалалардың сирек кездесетін жағдайы, саяхатшылардың жайлылығы мен қауіпсіздігін арттыру, келушілердің жайлылығы мен қауіпсіздігін арттыру.

Саяхатшының мақсатына деген құрмет, бірнеше басқа заттар немесе артықшылықтар сияқты, оның инновациялық дамуымен бірге артады. Туризмдегі ілгерілеу ең соңғы инновациялардың тұсаукесері бізге әкімшіліктерді әлдеқайда жақсырақ қамтамасыз етуге және олардың ауқымын толығымен кеңейтуге мүмкіндік беретін жаңа тақырып болуы мүмкін.

Туризм сегментінің жақсаруы келесі компоненттермен ынталандырылады:

- тұрмыстық туризм басқармаларына кеңейтілген сұраныс;
- ел ішінде әртүрлі әмбебап спорттық іс-шараларды ұйымдастыру;
- табысты үкімет саланың соңғы инновацияларды енгізу жөніндегі күш-жігерін қолдайды;
- ел ішінде дүниежүзілік саяси және қаржылық жағдайларды ұйымдастыру [1].

Келушілер аймағының пайдасын жылына екі жүз миллиард теңгеге дейін арттыруға мүмкіндік бар. 2019 жылы туризмді ЖІӨ-ге бөлу 5,6% - ға дейін өсті, ал 2025 жылға қарай бұл көрсеткішті сегіз пайызға дейін арттыру жоспарлануда. Осы мақсаттар үшін жыл сайын венчурлық ұшақтардың санын көбейту және тұрғын үйлер мен шалғай аудандарға келушілердің шығындарын жылына жеті-сегіз пайызға арттыру өте маңызды.

Қазақстанның өмірлік маңызы бар туристік және рекреациялық әлеуеті бар: қолайлы климаттық критерийлер, жалпы деңгейлік көрініс, өсімдік жамылғысының байлығы, көліктің жасалған орналасуы, әлеуметтік және тексерілетін бағдарлар ескеріледі. Бұл ойын-сауықтың прогрессивті критерийлерін жасауға ықпал ететін курорттық аймақтардың даму дәрежесіне байланысты, курорттық және келушілер кеңселерін прогрессивті жабдықтармен және жөндеу инновацияларымен біріктіреді.

Кластерлер аймақтың негізгі келушілері мен рекреациялық активтері негізінде құрылады. Саяхатшылар мен рекреациялық кластердің жеке тұлғалары саяхатшылардың өнімдері мен ұсыныстарын жасауға және сатуға кепілдік беретін компаниялар мен ұйымдарға кеңіе отырып, ұйымның шәкірттерін, білікті серіктестіктерін, шәкірттерін халыққа нығайтуға барлық мүмкіндіктерге ие. И.В. Зорин, шын мәнінде, келушілер кластерлері витрина экономикасының міндетті бөлігіне айналған мақсаттарды күшейтетінін атап өтті [2].

Саяхатшылардың және рекреациялық әлеуеттің дәрежесі төмен деңгейінде, бұл саяхатшылардың өнімдерінің ілгерілеу деңгейінің жеткіліксіздігіне, сондай-ақ саяхатшылар үшін жоспарлау ұсыныстары мен әкімшіліктерінің қол жетімсіздігіне байланысты. Бұл сауда орталықтарының жақындығына, саяхатшылар тұратын жерлерде бейнелерді орнатуға да қатысты. Туризм, өз кезегінде, ақшаға байланысты келісімнің қозғаушы күші болып табылады, бұл табиғи түрде негізделген табиғи басқару негізінде жеке тұлғалардың өмір сүру сапасын қамтамасыз етеді, сонымен қатар ЖІӨ-ні қалыптастыруда және аймақтың әлеуметтік құрылымының маңыздылығын анықтауда маңызды рөл атқарады [3].

Қолайлы жағдайларға қарамастан, Қазақстанның туристік индустриясы қаржылық тұрақтандыру мен экономиканы дамытудың қозғаушы күші болуы керек. Үкімет құрған және бекіткен Қазақстандағы туризмді жетілдіру тұжырымдамасы туризм индустриясын дамытудың стандарттарын, қажеттіліктері мен міндеттерін сипаттайды. Туризм саласын мемлекеттік бақылау, саяхатшылар шеңберін жетілдіру, әдістемелерді көрсету, Қазақстандағы туризмнің көрінісін ұйымдастыру, экскурсанттардың қауіпсіздігіне кепілдік беру сияқты мәселелер ерекше назарда.

Қазақстанның туризм индустриясы алға жылжуында бірқатар шектеулерге тап болды:

- туризмді және аумақтық басқаруды жетілдірудің өміршен процедурасының қажеттілігі;
- аумақтық туризм рәсімінің қажеттілігі;
- аумақтық туризмді басқару шеңберінің қажеттілігі;
- дамымаған туризм қоры;
- жыл бойы пайдалану тұжырымдамасының қажеттілігі [4].

Жалпы алғанда, мемлекеттің қалыпты мұрасы туризммен нығайтылады, өйткені экотуризм Қазақстандағы келушілердің қозғаушы күштерінің бірі болып саналады. Туризм қорының негізін қалау үшін мақсаттардың орналасуын және олардың алыпсатарлықты қызықтыратын сапасын тиімді ұйымдастыруды қамтамасыз ету өте маңызды. Ол 2026 жылға қарай Қазақстандағы тұрғын үйлердің 95%-дан астамын е-Қонақ деректер жүйесі арқылы қамтамасыз ету үшін ұйымдастырылған және оған ел аумағына келген 250 мыңнан астам қашықтағы қонақтар тіркеледі.

Елді мекендері, заманауи іргетасы, жақсы жабдықталған қайырымдылық орталықтары және өміршең ұйымдастырушылық демонстрациясы бар бірыңғай келушілер мен аумақтық кешенді құру өте маңызды. Қазіргі уақытта он және елу үздік жобаларды тағайындай отырып, Қазақстандағы туризмді жетілдіру жоспары бойынша жұмыс басталды. Бұл жоспар 2025 жылға дейінгі туризмді дамытудың Ұлттық жоспарына енгізілген. Қазақстан үкіметі 2025 жылға қарай сырттан келушілер санын он миллионға дейін арттыруды жоспарлап отыр. Осы себепті келушілер қорын құру, пайдаланылмаған келушілер заттарын жасау және қашықтағы дилерлерге сурет салу ұйымдастырылған. Қазақстандағы туризмді жетілдіру бағдарламасының бір бөлігі ретінде ұшақ терминалдарын, тұрғын үйлерді, туристік кеңселерді және елеулі толқулар үшін негіздерді салу жоспарлануда. Ол экотуризмді, діндар туризмді және туризмнің басқа түрлерін құру үшін қосымша ұйымдастырылған.

Инвестицияларды неғұрлым байыпты тарту үшін субсидияланған бағалау бағдарламаларын, басқа субсидияланған жалдау жағдайларын ұсыну өте маңызды, бұл ұлт және сауда қауымдастығының шәкірттері арасындағы өзара әрекеттесудің неғұрлым негізделген жағдайларын қалыптастыру үшін бірлесіп жұмыс істейді, ал мамандар көп бөлігін мемлекетке бөледі. Әр түрлі келушілер кеңістігінің тартымдылығын кеңейтудің неғұрлым іргелі шарты іргетас қалау болып саналады, әсіресе көліктің ашықтығын қамтамасыз етеді.

Туризмді дамытудың тағы бір серпіні туризмнің жеті кластерлік қызмет жүйесіндегі экономиканың қажетті бөлімшелерінің бірі ретінде туризмнің айрықша дәлелі болды. Қазақстанда туристік кластерлерді жетілдіру, іскерлік, экологиялық, әлеуметтік, ағартушылық және кезектен тыс туризмді ескере отырып, туризмді жетілдірудің қажеттілік аймақтары бөлінді. Осылайша, Қазақстанның ұзақ уақыт автономиясы жағдайында ұлттық туризм индустриясын құру үшін бірқатар императивті іс-шаралар өткізіліп, туризм саласына қатысу аясында жиырма екі халықаралық келісімдер белгіленді.

Зерттеу нәтижелері мен талқылау

Республика аудандарының көрікті жерлерінің тартымдылығын кеңейту, қолданыстағы іргетастарды жаңарту мәселесін нақты шешу барлық аудандардың тартымды сапасын айтарлықтай арттырады. Келушілер үшін Қазақстандық елді мекендердің тартымды сапасын кеңейту, жергілікті жерлерде туризмді дамытудың қосымша бағдарламаларын жетілдіру және жүзеге асыру, оларды ыңғайлы қаржыландыру және қолданыстағы инфрақұрылымды жаңғырту мәселесін нақты шешу болашақта Қазақстанның барлық туристік бағыттарының тартымдылығын толығымен арттырады.

Туризмді Қазақстан Республикасының қаржылық дамуының ұлттық қажеттіліктерінің бірі ретінде қарастырудың бірнеше негізгі қаржылық және әлеуметтік алғышарттары бар. Қазақстандағы туризмді жетілдірудің алғышарттары мыналар болып табылады:

- қол жетімсіз тұрғындар мен жастарға бизнес беруді ескере отырып, елдегі жалақыны ұлғайту, мемлекеттік бюджетке кірістерді ұлғайту, әлеуметтік қамсыздандыруды ілгерілету және пайдаланылмаған жұмыс орындарын құру әлеуеті;

- Қазақстан Республикасының елдік және аумақтық аймақтарын дамытуға көмектесу. Алыс өңірлерде жобалау, көлік және туризм негіздерін жетілдіруді және Қазақстан Республикасының шекарасынан тыс өткізу пункттерінде негіздерді жетілдіруді есепке алу;

- ауыл шаруашылығы, көлік, жеңіл өнеркәсіп, азық-түлік өнеркәсібі, өнертапқыштық кәсіпорындар мен өндірістік емес салаларды ескере отырып, экономиканың басқа салаларында қатысуды және бос жұмыс орындарын құруды жақсарту;

- Республиканың аумақтық және әлемдік нарықтардағы зейінін ұлттық серпінді жылжыту;

- ЮНЕСКО-ның Бүкіләлемдік Мұралар тізіміне енген Қазақстанның бай шежірелі және мәдени мұрасы.

Негіздемелік бағдарламаны ілгерілету болашақта Қазақстанның барлық туристік аудандарының тартымды сапасын толығымен арттыруға мүмкіндік береді. Туризм сегментін сала ретінде жетілдіру қаржылық белгілердің оқшауланған шеңберімен сипатталады, олар келушілер әкімшілігін ұйымдастырудың сандық және субъективті анықтамасын және туристік субстанциялардың генерациясы мен пайдасын жүзеге асырудың қаржылық құрметі мен пайдасын көрсетеді. Қазақстан Республикасында туризмді қалыптастыру тұжырымдамасы жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету үшін құрылған негіздемелік бағдарлама, кіріс және тұрғын үй туризмінің көлемін кеңейту арқылы мемлекеттік жәрдемақылардың өлшенетін өсуі, сонымен қатар Қазақстанның Орталық Азия аймағындағы туризм орталығына ауысуы негізінде бәсекеге қабілетті туризм индустриясын құруды қарастырады.

Туристік кластерлерді орналастырудың себебі-дүниежүзілік туристік көрме шеңберінде жергілікті жердің бәсекеге қабілеттілігін арттыру, өйткені синергетикалық әсер кластерлерге орын беретін бастамалардың өнімділігін арттыру және алға жылжу мен алыпсатарлықты жетілдіру нәтижесінде жүзеге асырылады. Синергетикалық әсер кластерде орын алатын іс-шаралардың тиімділігін арттыру және алға жылжу мен алыпсатарлық жаттығуларын жақсарту нәтижесінде жүзеге асырылады. Кластерде өз орны бар кәсіпорындардың операциялық құзыреттілігі артып, ілгерілеу мен инвестициялық қызмет күшейтілетін болады.

Қазақстанның туристік кластерін ұйымдастыру туризмнің ЖІӨ-ге бөлінуін кеңейтуге, туризм сегментінің өзінде де, экономиканың барлық сегменттерінде де жаңа, сапалы және озық жұмыс орындарын құруға, ұсыныстардың барлық инклюзивті жалпыламаларын ұсынуға, іргетас кеңселерін салуға, жеңілдіктер

мәдениетінің маңыздылығын кеңейтуге, қашықтағы кәсіпорындарды тартуға, сондай-ақ Қазақстанды және оның жетістіктерін танымал етуге ықпал етеді.

Туристік сегменттің құрылымы мен мамандандырылған базасын ілгерілету халқы аз және дамымаған индустриясы бар қол жетпейтін жерлерде туристік индустрия ұйымдарын құру экскурсанттарды тарту арқылы осындай аймақтарды жақсартуға ықпал етеді және осы жаттығулардың қаржылық тиімділігін арттырады. Туризм шеңберін жетілдіру әлеуметтік-экономикалық мәселелерді шешуде маңызды рөл атқарады. Әлемнің көптеген елдерінде туризм пайдаланылмаған жұмыс орындарын ашады, жоғары өмір сүру деңгейін сақтайды және әлеуметтік-экономикалық жақсартудың алғышарттарын [5].

Туризм және ойын-сауық индустриясы халықтың әлеуметтік орналасуына, мәдениетіне, дәстүрлеріне, өмір салты мен әл-ауқатына, сондай-ақ тұтастай алғанда ел экономикасына үйлестіруші және айналмалы әсер етуді қамтитын экономиканың жетекші тиімді құрушы сегменттерінің бірі болып табылады. мультипликативті әсермен бағаланады. Туризм мультипликаторы туризм индустриясының экономикаға және әлеуметтік шеңберге аумақтық немесе ұлттық деңгейде кері әсерін тигізетін коэффициент болуы мүмкін.

Сурет әдіснамасын ұйымдастырудың бір бөлігі ретінде келушілерге арналған заттарды ілгерілету форматтары ұйымдастыру тиісті шараларды ұсыну арқылы өзгертілетін болады: саяхатшы үшін іргелі деректердің үлкен көлеміне міндетті келушілердің кіруін жоғары модернизациялау, бірнеше рет болғандай, келушінің интеллектуалды сұлбасы, оның көмегімен саяхатшы виртуалды түрде немесе басқа аймаққа бара алады. Қазақстандағы туризм департаментінің негізін қалауға мүмкіндік бар сәйкестік критерийлеріне сәйкес келу мүмкіндігінен туындайды:

- белгілі бір жол жүру заттарын орнатқаннан және коммерцияландырылғаннан кейін қабылдау;
- Қазақстан мен басқа елдер арасындағы рейстердің сметасын кеңейту және құнын төмендету;
- белгілі бір ілгерілеу жағдайларын дәлелдеуді және орындауды ажырата білу [6].

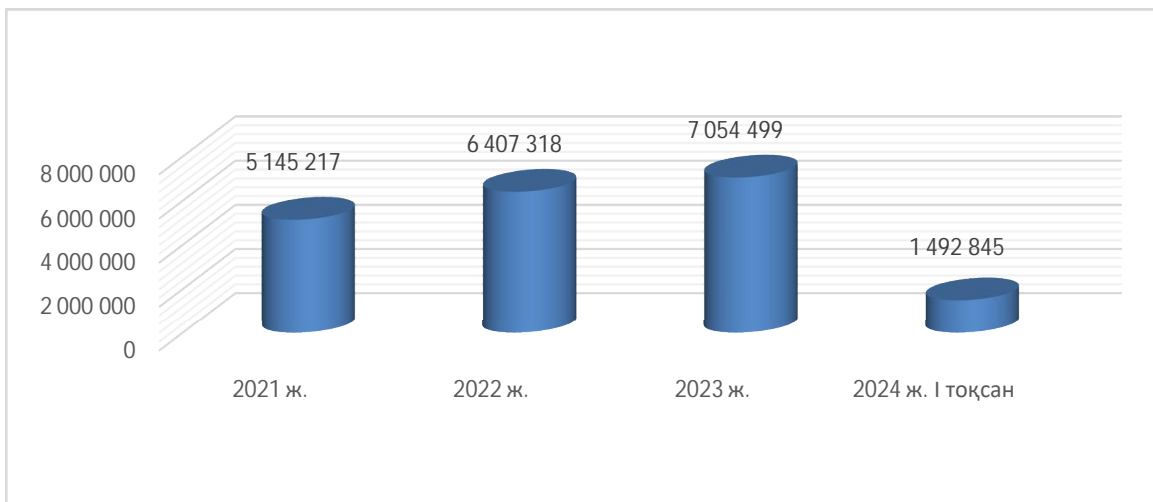
Қазіргі уақытта мақсаттың брендингі туризмді дамыту үшін кәсіпорындарды тартуға арналған аппарат ретінде емес, сонымен қатар үйді таңдау, саудаға жаңа өкілдерді тарту, әлеуметтік және киім-кешек іс-шараларын бастау үшін маңызды шарт ретінде пайдаланылады. Мақсат басқа аумақтық бағдарлардың іргетасына қарсы бір бағытты құратын жалпы наразылық болуы мүмкін, мұнда объектілер мен туризм басқармалары арасындағы тақырыптар арасында бірнеше қажетті бағыттар мен өмірлік маңызды әкімшіліктер бар. Көшелердің сапасын жақсарту және жоғары деңгейдегі саяхатшылардың мақсаттарын жүзеге асыру қалыпты көрікті жерлерді жабу көрікті жерлердің үздіксіз ағынын қалыптастырады. Келушілердің мақсаттарының әлеуметтік құндылықтарына, сондай-ақ гранттар мен жоғары деңгейдегі саяхатшылардың мақсаттары шеңберіндегі жанама болжамдарға ерекше назар аудару қажет [7].

Сатып алушылардың туристік тауарлар мен әкімшіліктерді жарнамалауы жылдан жылға өзгеріп отырады және келушілердің талаптарын, яғни сатып

алушылардың мінез-құлқын ескере отырып, туристік өнімдерді өндірушілер мақсатты бөлімдерді зерттеп, таңдай алады. Туризм индустриясын құру және оның қасиеттерін жоғары деңгейде түсіну үшін тиісті климатты құру өте маңызды, бұл іс жүзінде республикаға кіру туризмін де, тұрғын үй туризмін де кеңейтуге мүмкіндік береді, бұл ел экономикасына ақша қаражаттарымен байланысты қашықтағы бөлімшелердің тұрақты жақындасуына ықпал етеді.

Туризм, сонымен қатар, жұмысқа қатты әсер етеді, ақшамен байланысты бөлімшелерден тыс жалақының елеулі көзі болып саналады және мемлекеттің бөліп төлеу балансына әсер етеді. Өз кезегінде, оның орналасуына статистикалық, табиғи-географиялық, әлеуметтік-экономикалық, түпнұсқалық және т.б. сияқты барлық дерлік бұрыштар әсер етеді. Туризмнің өркендеуіне логикалық және инновациялық прогресс, халықтың өмір сүру сапасының артуы, бос уақыттың ұзақтығы, демалыс, бюджеттік және саяси сапаның артуы және басқа да бірқатар бағыттар әсер етеді.

Сурет – 1. Отандық туристер саны

Соңғы жылдары орналастыру құралдарымен қызмет көрсетілген келушілер саны туралы деректер ішкі туризмнің даму үрдістері мен серпінін бағалауға мүмкіндік береді. Қызмет көрсетілген келушілер санының тұрақты өсуін және дамуын 2021-2023 жылдардағы, сондай-ақ 2024 жылдың бірінші тоқсанындағы деректер көрсетеді.

Ресми мәліметтерге сәйкес, 2021 жылы орналастыру арқылы 5 145 217 адамға қызмет көрсетілді. 2022 жылы бұл көрсеткіш 6 407 318 адамға дейін өсті, бұл өткен жылмен салыстырғанда 1 262 101 адамға көп (+24,53%). 2023 жылы қызмет көрсетілген келушілер саны 7 054 499-ға жетті, бұл 2022 жылмен салыстырғанда 647 181-ге өсті (+10,1%). 2021-2022 жылдардағы туристер санының 24,53% - ға өсуі covid-19 пандемиясынан кейін туристік индустрияның қалпына келгенін көрсетеді. Өсуді экономикалық жағдайдың жақсаруымен, саяхатқа шектеулерді алып тастаумен және табысты маркетингтік науқандармен түсіндіруге болады. 2022-2023 жылдардағы өсу қарқыны 10,1% құрады, бұл өткен

жылмен салыстырғанда төмен, бірақ әлі де ішкі туризмге тұрақты қызығушылықты көрсетеді. Өсудің баяулауы нарықтың қанықтылығына байланысты болуы мүмкін, бірақ сонымен бірге тұрақтандыруды көрсетеді.

2024 жылдың бірінші тоқсанында 2 845 149 адамға қызмет көрсетілді, бұл 2023 жылғы келушілердің жалпы санының шамамен 40,3% құрайды [8].

Бұл деректер жылдың алғашқы айларында белсенділіктің айтарлықтай өскенін, қысқы туристік науқандардың сәтті өтуін және қыс мезгілінде туристердің келу санының артуын көрсетеді.

Ішкі туризм өсе береді деп күтілуде, дегенмен өсу қарқыны маусымға және экономикалық жағдайларға байланысты өзгеруі мүмкін. Егер ағымдағы өсу қарқыны сақталса, 2024 жылы келушілердің жалпы саны 2023 жылғы көрсеткіштен айтарлықтай асып кетуі мүмкін.

Қазіргі уақытта туризмді кластерлік ұйымдастырудың қозғаушы тақырыптарын жасауға барлық мүмкіндіктер бар: департаменттің мәліметтері бойынша, Қазақстанның туристік саласын сыртқы және ішкі нарықтарға ілгерілету үшін табысты негіздерді ілгерілету; алыпсатарлық және салық салу мәселелері бойынша өмірлік маңызды әкімшілік құқықтық актілерді иемдену [9]. Әдетте туризмді жетілдіру және туризмді басқаруды жоспарлау шеңберінде сыртқы және тұрғын үй кәсіпорындарын тарту қажет. Қазақстан аумағында туризмді өзгерту және одан кейінгі негізгі ілгерілету қажеттілігі бюджеттік, иллюстрациялық және әлеуметтік себептермен нақтыланады. Дүниежүзілік туристік ұйымның сарапшыларымен келісе отырып, экотуризм соңғы он жылда бұрыннан танымал болды және кез келген ұлттың алға жылжуының мүмкін құралдарының бірі болып саналады.

Бірегейлікке ие бола отырып, Қазақстанның келушілер заты бәсекеге қабілетті емес және қол жетімділігі, жеңілдіктер деңгейі және саяхатшылардың көптеген ұсыныстары бойынша қашықтағы аналогтардан ұтылады. Бұл бөлімнің ұйымдастырылуы келушілердің прогрессивті конкурстық жиналысын құруға байланысты [10]. Туризм қорының жоғалған орналасуы, дүкендердің, студенттерге арналған жастар үйлерінің, жатақханалардың, кемпингтердің қолжетімділігінің қажеттілігі, сондай-ақ озық киіз үйлер жасау қажеттілігі. Сонымен қатар, шетелдік экскурсанттарға аумақтық дәстүрлермен, мәдениетпен және қоршаған ортамен танысуға шақыруға мүмкіндік береді, бұл шынымен де мемлекет құруды жақсартуға және жаңа жұмыс орындарын құруға ықпал етеді.

Әлемнің көптеген елдерінде туризм пайдаланылмаған жұмыс орындарын ашады, халықтың өмір сүру деңгейін көтереді және мемлекеттің бөліп төлеу жүйесін түзетуде табысқа жетудің алғышарттарын жасайды. Туризм саласын дамытумен қатар, оқыту деңгейі қосымша кеңеюде. Бұл нұсқаулық көрсеткіштерді арттыруды, халыққа терапевтік көмек көрсету жүйесін жетілдіруді және деректерді берудің пайдаланылмаған құралдарын ұсынуды қамтиды. Туризм әлеуметтік әлеуеттің дамуына және сақталуына әсер етеді, әртүрлі адамдар топтары мен ұлттар арасындағы қарым-қатынастардағы келісімді ілгерілетеді, коммерциялық ұйымдарды, ашық ұйымдарды және үкіметтерді алға жылжуға және қоршаған ортаны қорғауға тиімді қатысуға нығайтады [11].

Қазақстан туризм департаментін ұйымдастырудың 2019-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы қажеттіліктің сәйкес мақсаттарын қамтиды:

- Алматы жотасының таулы кластері;
- Алакөл көлі;
- Щучинск-Бурабай курорттық аймағы;
- Түркістанда әлеуметтік туризмді ұйымдастыру;
- Астана қаласы бойынша тісе туризмінің негізі;
- Ұлытау;
- Алматы жотасының тау шоғыры [12].

Шындығында, экономиканы кеңейту және республика халқының әл-ауқаты мен өмір сүру сапасын арттыру мақсатында туризм индустриясы бәсекеге қабілетті туристік саудасы бар нақты кластерлерді құруы керек деп күтілуде, олардың негізін білікті жұмысшылар белгілейді. Осы курстан өту мүмкіндігі барлық серіктестер - ұлт, сауда және жұмысшылар үшін туристік жұмыстан түсетін жеңілдіктердің орасан зор және өлшенген өсуіне ықпал етуі керек.

Саяхатшылар кластерлері Қазақстандағы туризмді ұйымдастырудың топырағын нығайтуға міндетті. Туристік кластер саяхатшының затын жақсарту, құру, ілгерілету және қайта сату, сондай-ақ туризм индустриясымен және рекреациялық ұсыныстармен байланысты жұмыстар шеңберінде өзара байланысты компаниялар мен ұйымдардың бір шектеулі жерінде шоғырлануы болуы мүмкін [13].

Алакөл Қазақстанның оңтүстік-шығысында орналасқан ащы-тұзды көл болуы мүмкін. Аралдарды алып жатқан көл аймағы шамамен 2700 шаршы шақырымды алып жатыр. Көлге бірқатар өзендер құяды. Алакөл әр түрлі көл деп түсіндіреді. Бұл судың түсі шынымен климатқа байланысты болатындығына байланысты болуы мүмкін. Бұл анық болған кезде, су бозғылт көк, сұр болған кезде, дауыл болған жағдайда ол қызғылт-қоңыр болады, дауыл болған жағдайда ол күңгірт болады. Көлдің түсі белгілі бір мөлшерді күніне бір рет және күннің орналасуына байланысты өзгертуге қабілетті.

Алакөл көлінің басты бірегей байлығы-буын инфекцияларының, тері ауруларының барлық түрлерін емдеуге және қалпына келтіруге зиян келтіруге арналған қалпына келтіретін балшық болып саналады. Оның құрамындағы натрий хлоридінің тұздары үлкен сергітетін әсерге ие, нәтижесінде талассотерапия шеткі қорқыныш шеңберінің барлық инфекцияларын қалпына келтіру үшін тиімді қолданылады.

Алакөлдің орналасқан жері жоңғар Кіреберісі деп аталатын жерде атап өтіледі. Әдетте Жоңғар жазығы мен Балқаш-Алакөл тостағанын біріктіретін мөлдір тау асуы. Алакөл көлінің маңында ескі петроглифтер мен керуен-сарайдың қирандыларын табуға болады, онда үлкен Жібек көшесімен серуендеп жүрген жүк жөнелтушілер ұзақ уақыт бойы бірнеше мыңға артқа бұрылды. Мұнда түпнұсқа алма бақтары қамтамасыз етіліп, қалпына келтірілуде.

Щучинск-Бурабай курорттық аймағы Қазақстанның солтүстігінде, республиканың ең көп қаласынан 250 км қашықтықта орналасқан. Бұл ерекше, таулар, көлдер мен бұлақтар, қылқан жапырақты ормандарды қамтитын сахнаның көптігіне байланысты. Щучинск-Бурабай курорттық аймағына келушілердің

негізгі орындары мемлекеттік құтқару қызметі келген кезде орналасқан. Бұл аумақ өзінің ерекше климатымен және айналасындағы далалармен ерекшеленетін ең керемет табиғатымен ерекшеленеді.

Мемлекеттік құтқару қызметі келген кезде 10-нан астам көл бар. Таза, түссіз су және түзетуші климат Қазақстаннан және көрші елдерден келушілерді қызықтырады. Көлдердің жанында ойын-сауық орталықтары, қонақ үйлер мен демалыс үйлері орналасқан. Олардың барлығы дерлік еуропалық деңгейде жеңілдіктер ұсынады.

Щучинск-Бурабай курорттық аймағының негізгі саяхатшыларының арасында Щучье Көлі деп аталады. Бұл жерде көптеген шортандар бар екендігі шындық үшін өз атауын алды. Жеке толқудың шәкірттері жағалау сызығында жайлы демалуға барлық мүмкіндіктерге ие. Балық аулау курорттарда кеңінен қолданылады [14].

Абылай Ханның шалғыны Көкше тауының ең жақсы жерінде кездеседі. Онда қасиетті стела бар. Шындығында, бұл кеңістікте бірегей өміршеңдік бар. Курорттарға келушілер, шын мәнінде, клирингте серуендегеннен кейін адамдардың әл-ауқаты толығымен жақсаратынын айтады.

Щучинск-Бурабай курорттық аймағы тиімді құрылуда. Бұл саяхатшылардың жаңа аймақтарын құруға ықпал етеді. Курорттар иллюстрация үшін арзан тұрғын үйлерді де, кең таралған торлардың тұрғын үйлерін де пайдаланады. Туристер бұл кеңістіктерге табиғат пен сапалы пайда әкелгеннен бері келеді. Щучинск-Бурабай курорттық аймағында ойын-сауық үшін әрбір кеңістікті ашуға болады. Ол дәмдік бейімділіктің барлық түрлері үшін есеп айырысуды ұсынады. Щучинск-Бурабай аймағының курорттары көптеген көрікті жерлері бар көрікті жерлерді тартады. Саяхатшылар әдемі көлдерді ең таза сумен жабу үшін демалуға келеді. Қыста курорттарда шаңғы трассалары дайындалады.

Курорттық аймақтың кейінгі іргетасын қалау үшін қашықтағы резервтерді тарту үшін, әдетте, инфрақұрылымды дамытуға үлкен көңіл бөлінеді. Жаңа көшелерді дамыту, пікірталас әкімшіліктерін ашу, аква және тіршілікпен қамтамасыз етудің өлшенген қорын ұйымдастыру үшін жағдайлар жасалды. Бұл шаралар келушілердің ыңғайлылығы, байыпты көңіл көтеруі және қарым-қатынасы үшін үйлер мен құрылыстарды дамыту шеңберінде алыпсатарлық критерийлерін жасауға кепілдік береді.

Ұзақ уақыт бойы Түркістан қазақ хандығының саяси, ақшаға байланысты және әлеуметтік орталығы, ал осы уақытқа дейін Орталық Азияның әр түрлі билеушілерінің беделді орталығы болды. Бостандыққа шыққаннан кейін Түркістан Оңтүстік Қазақстан облысының аумағында қарапайым қала болды, бірақ 2018 жылы ол аумақтық орта мәртебесін алды. Осы уақыт ішінде бұл қаланың басқа дүниелік өмірін жандандыруға және Шымкентке республикалық маңызы бар мегаполис мәртебесін беруге деген ұмтылыспен түсіндірілді. Қаланы келушілер кластері арқылы құру туралы келісім жасалды.

Түркістан аймағын әлеуметтік-экономикалық жақсартудың жан-жақты кәсіпорнын түсіне отырып, 2025 жылға қарай облыс келушілер санын екі миллион адамға дейін кеңейтуге ынталы. Тағы 250 мың жаңа жұмыс орны салынады; қалай болғанда да, олардың қаншасы өзгеріссіз қалатыны көрсетілмеген. Мақсатты

пайдалану үшін 3,6 трлн теңге қажет болады. 2022 жылы республикалық бюджеттен облысқа биржалар 1,1 трлн-ға дейін өндірілді [15].

Қожа Ахмет Ясауи кесенесі, күйдірілген кірпіштен тұрғызылған, пионерлер мен аудан тұрғындарына шынымен де қаланың барлық орталықтарынан қарайды. Әдетте бұл қызықты бөлме, сонымен қатар жерлеу орындары, кітап дүкені және мұсылман дервиштерін жинауға арналған орындар, демек, қазақ хандары ассамблеясының жиналысы бар. Бөлмелердің жалпы саны отыз бес.

Түркістан шежірелі туризмнің сары тірегі болып саналады. Қала ішінде ойын-сауық орталықтары, заманауи қонақ үйлер, мәдени және шежірелік орталықтар, драматизация театры, мейрамханалар, демалыс үйлері, су аялдамасы, спорт нысандары, базарлар мен гипермаркеттер орналасқан. Түркістан қаласының шынайы және әлеуметтік аймақтарына саяхат галереялар мен әлеуметтік орталықтарда жалғасады. Түркістандағы "Шежірелі және мәдени этнографиялық ортаны" осы нысандардың бірқатарына жатқызуға болады. "Мәдени Мұра" мемлекеттік бағдарламасының бір бөлігі ретінде ашылған орталықта логикалық тергеу жүргізілуде және келушілерге орталықтың тексерілетін жәдігерлерінің қаржысы көрсетілді. Ұзақ уақыт бойы мемлекеттік көмекке және жеке кәсіпорындарға көп көңіл бөле отырып, қазақстанның оңтүстігінде қарқынды дамып келе жатқан туристік база құрылуда, бес жұлдызды тұрғын үйлер салынуда, ашық және мәдени база құрылуда.

"Келушілер орталығы" Түркістанның жылнамалық орталығында жабылмаған, мұнда бұл орта бір терезе нұсқаулығындағы тексерілетін, әлеуметтік, пайдалы және қалыпты кеңістіктердің үлкен санында осы аймаққа келушілердің шамамен орналасқан жерлерін жарықтандырады. Орталықта келушілер аймақтың жағдайы, тұрғын үй-жайлары және қала ішіндегі әлеуметтік қамсыздандыру туралы ақпарат алуға барлық мүмкіндіктерге ие. Республика ішінде теңдесі жоқ "Керуен Сарай" утилитарлық саяхатшылар жиыны Түркістанның тексерілетін ортасының жерлеріне жеке алыпсатарлық құны бойынша негізделген. Кәсіпорындар саны - 88 млрд.теңге. Ұйым аймақ экономикасын қалыптастыруға маңызды міндеттеме алады және алты жүз жұмыс орнын құруға мүмкіндік береді.

"Керуен-сарай" келушілерге арналған ең үлкен киім-кешек Түркістан қаласының аумағында орналасқан. Жабдықты әзірлеу 2019 жылдың желтоқсанында басталды, ал кеңсе 2021 жылы пайдалануға берілді. Жиналғандардың келуіне Жібек көшесінің жүк жөнелтушілері мен қолөнершілерінің жолы, жылқыларға арналған амфитеатр, шығыс витринасы, сауда орталықтары мен бутиктер, тұрғын үйлер мен асханалар, СПА және сауықтыру клубтары, кинотеатрлар мен тұрмыстық ойын-сауық орталықтары кіреді. Барлық құрылымдар арна арқылы байланысқан. Жалпы, Қазіргі уақытта Түркістан аймағында 3 туристік айдар құрылуда.

Сонымен қатар, әлеуметтік және шынайы туризм осы аймақтың келушілер бөлімінің негізгі қозғаушы күші болып саналады. Бұл аймақта ең қорғалатын төрт сипаттамалық бағыт бар. Бұл Юнеско-ның биосфералық аймақтар тізіміне енгізілген Ақсу-Жабағылы және Қаратау табиғи қорықтары, сондай-ақ Сайрам-

Өгем Мемлекеттік қалыпты саябағы және Сырдария-Түркістан аумақтық сипаттамалық аялдамасы.

Астана қаласына келушілерді тартудың ең басты бағыты-бұл сауда-саттық шараларын ұйымдастыруды, қаланың сәнін әлемдік аренада ілгерілетуді және кеңейтуді қамтитын сауда-саттық туризмін ұйымдастыру. "Астана Экспо-2017" көрмесінің әмбебап кезектен тыс тұсаукесерінің өсиетін қолдана отырып, Астана мегаполисі конгресс, көрме және сауда іс-шараларының орталығы ретінде ең көп қаланы орналастыру әлеуетін арттырады. Астананы орталық Азиядағы іс-шаралар мен сауда орталығы ретінде құру және ілгерілету мақсатында сауда-саттыққа шақыру туралы бұйрықтар шығарылуда.

Сонымен қатар, зейінді кеңейту және мегаполистің саяхатшыларының әлеуетін арттыру мақсатында MICE туризм индустриясының шәкірттері үшін танысу сапарлары өткізіледі: әлемдік серіктестіктер, компаниялар, білікті сатып алушылар, көптеген жағдайлар. Танысу сапарлары кіріспені ілгерілетуде негізгі рөл атқарады, өйткені олар саяхатшылар бағдарламасының көліктің қолжетімділігінен, тұрғын үйлер мен ойын-сауық орындарынан, аумақтық ғажайыптар мен көрікті жерлерден бастап, сауда-саттықты еш қиындықсыз жүзеге асыруға дейінгі мақсатқа қалай қарайтыны туралы жан-жақты көзқарасты көрсетеді.

Астана мемлекеттің саяси, беделді, сауда және әлеуметтік орталығы болып саналады. Қалада орталық Азияның бизнес-хабын қысқа мерзімді мүмкіндікте нығайтуды ұйымдастырудағы барлық маңызды дәстүрлер мен презентациялар қоры бар. Қазіргі уақытта Астана қаласының әкімдігіне ICSSA рейтингінің жүзден бір бөлігін енгізу міндеті тұр. Осыған байланысты, жалпыға ортақ филиалдардың аумақтық оқушыларымен және ұжымдық сегментпен, әсіресе серіктестік бағдарламалар арқылы экономиканың сүйікті сегменттеріндегі ұйымдар санынан жұмыс күшейе түсті.

Ұлытау-Сарыарқаның көне тау жоталарының бірі. Бұл таулардың әсемдігі осы жерге қойылған және қазақ отбасыларының бірігуіне байланысты болған мемлекеттік жағдайлардың маңыздылығында жатыр. Ғұндар заманының төбелері түрлі-түсті учаскелердің өрістерінде көтеріліп, өздерінің ұлылығымен және шеберлігімен таң қалдырады. Бұл кеңістіктерде көне Түріктердің, Оғыз-Қыпшақтардың мәдениеттерінің гравюраларын тануға болады. Ұлытаудың алғашқы мәдениетінің көрікті жерлерінің бірі-ескі бастаушылардың шайқалған өнер туындыларының күшті көріністері болып саналады. Академик Қаныш Сәтбаев Ұлытау даласын Қазақстанның інжу-маржаны деп атады, өйткені периодтық жүйенің барлық дерлік құрамдас бөліктері Ұлытау аймағының тереңдігінде танылды. Алғашқы шынайы және археологиялық ескерткіштер мен сирек кездесетін сипаттамалық компоненттерді қорғауды ұйымдастыру мақсатында Ұлытау ұлттық тексерілетін, әлеуметтік және жалпы сақтау галереясы 1990 жылы осында жасалған.

Ұлытаудың өзі үшін кептеліп қалған бағдарлар Палеолит және Неолит дәуірлерінен бастау алады. Елді мекеннің аумағында 636 көрнекті орын бар, оның 282-сі "Ұлытау" Көрме залы мекемесінің шежірелік және әлеуметтік құрылымында жазылған. Ботаникалық және топографиялық ойларға сәйкес,

Ұлытаудың келуімен 617 өсімдік формасы танылды, олардың тоқсаны фармацевтикалық болып табылады.

Жошы Хан, Алаш Хан және Домбауыл кесенелері Қазақстанның асыл дизайнының маңызды шынайы белгілері болып табылады. Жошы Ханның бейіті ұлы Шыңғыс Ханның үлкен ағасының жерленген жеріне салынған. Катакомбаның тікбұрышты пішіні бар, оның құрылымында кіреберіс пен екі еселенген көгілдір арка бар. Жошы Ханның қабірі Ұлытаудың еңіс аймағында орналасқан. Бұл аймақта көптеген басқа қабірлер, зираттар, ескі қирандылар мен елді мекендер, сондай - ақ діндар жерлер-саяхатшылардың саяхаттары шоғырланған.

Жошы Ханның катакомбасында портал күмбезді құрылымдардың санына орын бар. Қабірдің негізінде оның негізінде тікбұрышты мекеме бар, құрылыс матасы кірпіштен дайындалған. Ғимараттың сирек кездесетін бөлігі салтанатты кіреберіс болуы мүмкін, оның биіктігі он метр, ғимараттың жалпы биіктігі он бес метр, кіреберісі оңтүстік-батысқа бағытталған.

Қабірге бай аспан көк доғасы орнатылған. Жарық катакомбаға екі жағынан, бөлгіштердің ішіндегі терезелерден түседі. Арка тас кірпіштің көмегімен керемет түрде жарықтандырылған. Барлық мақсаттар мен мақсаттар үшін ішкі бөлгіштерде ешқандай абаттандыру жұмыстары жүргізілмейді, бірақ суреттер үшін еденге кірпіш төселеді. Қабірдің бөлгіштері үлкен кірпішпен өрілген, ал оның астында-арық тас кірпіш. Жошы Ханның қабірі республиканың шежірелік және әлеуметтік маңызы бар көрнекті жерлерінің Азаматтық Тізіміне енгізілген. 1999 жылдан бастап кесенеді арканы қалпына келтіру және құрылымды ішкі жағынан да, сыртынан да жөндеу жұмыстары жүргізілуде.

Қорытынды

Туризмді ұйымдастыру қазақстан экономикасын кеңейту әдісінің ең негізгі бағыттарының бірі болып саналады, бұл экономиканың осы негізгі салаларына, мысалы, моторлы көлік пен тиістілікке, дамуға, егіншілікке, этникалық объектілерді құруға керемет әсер етеді. Осы іс-шараның нәтижесінде мемлекеттік саябақтарда, мемлекеттік-жекеменшік бірлестіктерде экотуризмді пайдалану туралы заңнаманы қабылдау, мемлекеттік саябақтарға келушілер санын өзгерту тақырыптары бойынша ұйымдастырылған интернет-іс-шараға қатысуды жалғастыру және бірқатар қосымша іс-шаралар өткізу туралы келісімге қол жеткізілді. Мемлекеттік жалпы саябақтардағы келушілер қорын жақсарту шеңберінде алыпсатарлықты таңдауға ерекше көңіл бөлінеді.

Қорытындылай келе, Қазақстан кең ауқымды интерфейсті жүзеге асыратын келушілердің әртүрлі және қызықты мақсаттарының жиынтығын ұсынады. Қазіргі уақытта қазақстанның ұлттық және этникалық ерекшеліктерін ескере отырып, модернизациялау мен алға жылжудың барлық шығармашылық тәсілдерін одан әрі жетілдіру қажет, мұнда кластерлер Қазақстанның келушілер құрамының әлеуметтік-экономикалық жақсаруына кедергі келтіретін қолайсыз сәттерді еңсеру үшін табысты жабдықтармен нығайтуға барлық мүмкіндіктерге ие. Осылайша, туристік индустрияда табысқа жету үшін шаралар кешенін жүзеге асыру қашықтағы келушілер ағынын айтарлықтай арттыруға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТ

- [1] Framke U. The Destination as a Concept: A Discussion of the Business-Related Perspective Versus the Sociocultural Approach in Tourism Theory // Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, No. 2 (2), 2002. P. 92-108.
- [2] Зорин А.И. Концептуально-дидактическое проектирование туристических дестинаций: монография. Москва, 2017. 80 с.
- [3] Pierce D.G. Toward an Integrative Conceptual Framework of Destinations // Journal of Travel Research. Volume 53(2), 2013. P. 141-153.
- [4] Дарибаева А.К., Шуленбаева Ф.А. Актуальные вопросы развития туризма в Республике Казахстан // Экономика и бизнес: теория и практика. №5, 2016. С. 2008-2012.
- [5] Кораблев В.А. Перспективы развития туризма в Казахстане // Вестник Университета Туран. №4, 2018. P. 147-150.
- [6] Ердавлетов С.Р. География туризма. Алматы, 2010. 412 с.
- [7] Кружалин В.И., Александрова А. Ю. Туризм и рекреация на пути устойчивого развития: отечественные и зарубежные исследования: монография. Москва, 2008. 432 с.
- [8] Сайт бюро национальной статистики агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан. – URL: <https://stat.gov.kz/ru/> [Электрон. ресурс]. (Дата обращения: 30.07.2024).
- [9] Кирдасинова К.А., Головкин Г.Г. Развитие туризма в Казахстане // Молодежный сборник научных статей "Научные устремления". №17. 2016.
- [10] Кирьянова Л.Г. Туристская дестинация как комплексное понятие и ключевой элемент туристской системы // Вестник Кемеровского государственного университета. №4 (52), 2012. С. 136-141.
- [11] Hall С.М., Page, S.J. Geography of Tourism and Recreation: environment, place and space. London, 2014. 470 p.
- [12] Государственная программа развития туризма Республики Казахстан на 2019-2025 годы. – URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1900000360> [Электрон. ресурс]. (Дата обращения: 15.03.2023).
- [13] Павлова, Е.Н. Дестинация как концепция развития региональной системы непрерывного профессионального туристского образования: автореферат диссертации доктора педагогических наук. Москва, 2010. 39 с.
- [14] Смыкова М.Р. Туризм: экономика, менеджмент и маркетинг. Алматы, 2007. 220 с.
- [15] Жукова, М. А. Индустрия туризма: организационный менеджмент. Москва, 2017. 200 с.

REFERENCES

- [1] Framke U. The Destination as a Concept: A Discussion of the Business-Related Perspective Versus the Sociocultural Approach in Tourism Theory // Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, No. 2 (2), 2002. P. 92-108.
- [2] Zorin A.I. Conceptual didactic design of tourist destinations: monograph. Moscow, 2012. 80 p. [in Russian].
- [3] Pierce D.G. Toward an Integrative Conceptual Framework of Destinations // Journal of Travel Research. Volume 53(2), 2013. P. 141-153.

- [4] Daribaeva A.K., Shulenbaeva F.A. 2016. Current issues of tourism development in the Republic of Kazakhstan // Economics and Business: theory and practice, No 5, 2016. P. 2008-2012. [in Russian].
- [5] Korablev V.A. Prospects for the development of tourism in Kazakhstan // Bulletin of Turan University. No 4, 2018. P. 147-150. [in Russian].
- [6] Yerdavletov S.R. Geography of tourism. Almaty, 2010. 412 p. [in Russian].
- [7] Kruzhalin V.I., Alexandrova A.Yu. Tourism and recreation on the path of sustainable development: domestic and foreign studies: monograph. Moscow, 2008. 432 p. [in Russian].
- [8] Website of the National Statistics Bureau of the Agency for Strategic Planning and Reforms of the Republic of Kazakhstan. – URL: <https://stat.gov.kz/ru/> [Electronic resource]. (Date of access: 30/07/2024). [in Russian].
- [9] Kirdasinova K.A., Golovkin G.G. Development of tourism in Kazakhstan // Youth collection of scientific articles "Scientific aspirations". No. 17. 2016. [in Russian].
- [10] Kiryanova L.G. Tourist destination as a complex concept and a key element of the tourist system // Bulletin of Kemerovo State University. No. 4 (52), 2012. P. 136-141. (in Russ.).
- [11] Hall C.M., Page S.J. Geography of Tourism and Recreation: environment, place and space. London, 2014. 470 p.
- [12] Gosudarstvennaja programma razvitija turizma Respubliki Kazahstan na 2019-2025 gody. – URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1900000360> [Electronic resource]. (Date of access: 15/03/2023). [in Russian].
- [13] Pavlova, E.N. Destination as a concept for the development of a regional system of continuous professional tourism education: abstract of the dissertation of the Doctor of Pedagogical Sciences. Moscow, 2010. 39 p. [in Russian].
- [14] Smykova M.R. Tourism: economics, management and marketing. Almaty, 2007. 220p. [in Russian].
- [15] Zhukova, M.A. Tourism industry: organizational management. Moscow, 2017. 200 p. [in Russian].

А.А. Амангелды, В.К. Крыстев, О.Б. Мазбаев, Е.Н. Сагатбаев
ИССЛЕДОВАНИЕ ПЕРСПЕКТИВ ПРОДВИЖЕНИЯ ТУРИСТСКИХ
НАПРАВЛЕНИЙ НА ТЕРРИТОРИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Аннотация. Цель данной статьи дать полное представление о текущей ситуации в туристском секторе Казахстана, выявить важные переменные, влияющие на его рост, и дать рекомендации по долгосрочному расширению. Исследование сочетает в себе качественный и количественный подходы, чтобы обеспечить всестороннее изучение туристических направлений Казахстана. Анализ рекламных материалов на предмет содержания является составной частью качественных подходов. Основные итоги исследования показывают возможности роста туристской индустрии Казахстана. В его состав входит оценка современной туристской инфраструктуры Казахстана, анализ культурных и природных богатств страны, поиск возможных нишевых рынков и изучение законов и

правил, влияющих на туристскую индустрию на ней. Концепция исследования заключается в его акцентировании на особом положении Республики Казахстан, что обеспечивает особое видение потенциала и трудностей страны в развитии туристской индустрии. Статья дополняет базу знаний, объединяя информацию из нескольких источников, предлагая тщательное исследование состояния туризма сегодня и предлагая творческие способы устойчивого роста.

Ключевые слова: туристическая инфраструктура; культурные достопримечательности; экологическая устойчивость; туристические направления; рекреационный потенциал; государственная поддержка; влияние индустрии туризма.

**Amangeldi Aigerim, Krastev Vilian, Mazbayev Ordenbek,
Sagatbayev Yerzhan**

INVESTIGATION OF THE PROSPECTS FOR THE ADVANCEMENT OF TOURIST DESTINATIONS WITHIN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Annotation. The purpose of this paper is to provide a comprehensive understanding of the current situation of the tourism sector in Kazakhstan, identify important variables affecting its growth and make recommendations for long-term expansion. The study combines qualitative and quantitative approaches to provide a comprehensive study of tourism destinations in Kazakhstan. Content analysis of advertising materials is an integral part of the qualitative approaches. The main findings of the study highlight the growth potential of the tourism industry in Kazakhstan. It includes an assessment of the current tourism infrastructure of Kazakhstan, an analysis of the country's cultural and natural resources, a search for possible niche markets and an examination of the laws and regulations affecting the tourism industry there. The concept of the study is to emphasize the special position of the Republic of Kazakhstan, which provides a unique perspective on the country's potential and challenges in developing the tourism industry. The paper adds to the knowledge base by combining information from multiple sources, offering a thorough examination of the state of tourism today and suggesting creative ways to achieve sustainable growth.

Keywords: tourism infrastructure; cultural attractions; environmental sustainability; tourist destinations; recreational potential; government support; tourism industry impact.